

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An circumstantia scandali indirectè voliti sit in confessione aperienda?
Sed difficultas, quæ magis affligit in confessione, est ista: an sit
explicandus numerus persnarum, quibus scandalum datum ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

alia præcepta positiua posse ab aliquibus iniuincibiliter ignorari; vt autem Confessarius iudicet, an circa supradicta ignorantia sit iniuincibilis, recurrit ad doctrinam superius positam, discutendo an in mentem penitentium dubium aliquod vel saltem scrupulus de h. i. rerum malicia venerit, si enim nihil horum venerit, ignorantia reputabitur iniuincibilis.

RESOL. XII.

An circumstantia interruptionis actus interni sit in confessione toties quoties exprimenda? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 94. aliàs 95.

Plausibilis erit hæc quæstio Confessariis. Igitur supponendum Melchiorum Canum in relect. de penit. p. 5. docuisse dupliciter interrumpi posse aliquam voluntatem, primò contraria voluntate, & tunc necesse est confiteri, quoties prauam voluntatem quis renouauit. Si verò interruptio fiat naturali obliuione, aut inconsideratione, non oportebit numerum exprimere, sed dicere, Toto menle, v. g. amari Mariam, etiam si possit numerus exprimi. Hæc in sententia Cani, quam falsam putant Nugnus in addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 1. & Valquez in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 5. num. 10. vbi ait: Exitimo falsissimam opinionem Cani, quia reuera sunt plura numero peccata, quando repetitur sapissimè eadem voluntas, etiam si nunquam fuisset retractata actu contrario. Nullam enim continuitatem video in his voluntatibus, cum vna ex alia non dependeat, tam quando interruptæ sunt naturali obliuione, quam quando interruptæ sunt contraria voluntate. Ita Valquez, & communiter DD. & ego.

2. His tamen non obstantibus opinionem Cani, quam falsam vocauerunt Valquez, & Nugnus, nouissimè viri doctissimi amplexi sunt, quorum verba accipe. Ioan. de la Cruz Dominicus in direct. confessio. part. 2. de Sacrament. Penitent. q. 3. dub. 6. Si intra aliquod tempus renouasti pluries cogitationes intereas per cessationem, somnum, aut aliam occupationem, non teneris explicare singulas renouationes; cum omnes illæ censeantur vnum peccatum in genere moris, etsi materialiter multiplicentur, sit est enim explicare tunc tempus illarum cogitationum; secus si illæ cogitationes interrumpantur per actum contrarium. Ita ille, & ex eademmet Dominicanorum familia Petrus Fay disp. de sacram. Penit. in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæst. 9. art. 2. disp. 5. ad 4. arg. sic asserit: Oportet aperire tempus, quo actum peccati quis conuauit, si notabile fuerit, v. g. permansit aliquis in turpi cogitatione per integrum diem, aut hebdomadam, debet hoc penitens confiteri. Non est tamen necessarium dicere vices, quibus cogitationem illam repetit, quando non fuit interrupta per actum contrarium, sed solum per cessationem, aut occupationem in aliis. Ratio est, quia repetitio illa non efficit distinctum numero peccatum mortale in genere moris; sed tantum vnum æquiualens pluribus. Idem dicendum proportionabiliter, quando quis per mensem, aut annum continuauit odio prosequi aliquem, neque toto illo tempore interruptit actum contrario. Ita Fay, licet contrarium asserat Bonacina de Sacrament. disp. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffie. 2. n. 5. Sed audiamus Phigianum in 4. sent. tom. 2. dist. 17. quæst. vnica, art. 5. circa quintum, vbi sic asserit: Si interruptio actus mali facta est per actum contrarium, necesse est confiteri eam in confessione, pandendo vices, quibus eandem malam voluntatem renouauit. Sed si interruptio fuit naturaliter, non oportet explicare hu-

Tom. 1.

iusmodi renouationes, sed tantum eius continuationem, se notabilis est, veluti dicendo, per totum mensem desideravi hoc facere malum.

3. Et tandem hæc sententiam docet Homobonus de exam. Ecclæs. part. 1. tractat. 5. cap. 13. q. 83. ita asserens: Quando interruptio fieret alicuius negotij, aut alterius cogitationis occurrentis, vt cum quis, v. g. statuit fecinam, vt ea potatur, alloqui, sed naturaliter ab aliis rebus distractus, & peregrina cogitatione absorptus illius propositi obliuiscitur, tunc cum se negotijs vacuum videns, pristinam illam iniquam voluntatem repetit, pandere vices, quibus illam renouauit, non tenetur penitens, cum vnicum tantum peccatum admittatur. Sic Homobonus, & ex parte hæc sententiam docet Salas Societ. Iesu in part. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. numero 85. vbi sic ait: Voluntas efficiendi aliquod peccatum externum, quamdiu opere non completur, nec interrumpitur per contrarium actum, licet physicè interrumpatur, & postea renouetur, vnicum tantum peccatum est. Intellige nisi inter ipsos actus voluntatis multum tempus intercedat, quia tunc censetur moralis interruptio. Ita Salas. Vnde ego, licet primam sententiam sequar, non condemnarem hæc secundam sequi volentem, vt confessio reddatur hominibus facilior, & amabilis, ac iugum Domini suauis. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Filiucium tom. 2. tract. 21. cap. 8. num. 317. Philarchum de off. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 22. Coninch de Sacrament. disp. 7. dub. 7. num. 52. Reginaldum tom. 1. lib. 6. cap. 4. part. 2. dub. 5. n. 118. Conradum in res. part. 2. q. 173. Lopez in instr. part. 1. cap. 13. quæst. 4.

RESOL. XIII.

An circumstantia scandali indirectè voliti sit in confessione aperienda? Sed difficultas, qua magis affligit in confessione est ista: an sit explicandus numerus personarum, quibus scandalum datum est, etiam vnicò peccato, vt quando v. g. peccauit quis publicè cogam multis, præbendo eis scandalum? Et quid est dicendum de alio casu passim occurrenti, nempe quando quis se accusat de delectatione rerum turpium ex colloquio cum aliis, an in tali casu teneatur explicare, & exprimere conditionem personarum astantium, an fuerint coniugata, soluta, &c. & teneatur etiam qualitatem sermonis, si videlicet fuerit circa coniugatos, circa solutos, circa nefandum vitium, &c.? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 113. aliàs 114.

§. 1. **Q**uis, v. g. induxit mulierem non paratam ad fornicandum non directè intentione, ex petendo ruinam ipsius & eo affectu, vt ipsa peccet, sed propter propriam delectationem, & vtilitatem; queritur an dicta circumstantia scandali sit in confessione explicanda? Aliqui negatiuè possent respondere, quia in tali casu circumstantia scandali est tantum aggrauans in eadem specie, vt docent expressè ex Societate Iesu Fagundes pr. 2. lib. 4. c. 4. n. 4. §. 5. & ex Dominicanorum familia Ledesma in sum. tom. 2. tr. 4. c. 5. concl. 5. & alij, vbi infra. Sed circumstantia taliter aggrauans, ex multorum sententia probabiliter non sunt in confessione explicanda. Ergo, &c.

2. Sed Doctores communiter contrariam sententiam docent, & ita ait Lorca in 2. 2. quæst. 43. sect. 3. disputat. 56. numero 7. scandalum actiuum quando non est speciale peccatum, est circumstantia, & ideo aggrauans, vt nimis auget peccatum, & sit in confessione explicanda. Qui enim esset causa

G g peccati

Sup. hoc infr. in Ref. 16. §. vlt. à lin. 6. & in to. 7. tr. 5. Ref. 2. & lege doctrinam Ref. 1. nor. seq. & signat. 5. Et tandem, in principio, & inf. Ref. 116.

peccati alterius, non satisfaeret integritati onfessionis si solum diceret; Peccavi cum quadam femina, aut fui particeps homicidij, quod quidam commisit: sed exprimere tenetur, Fui causa peccati alterius, & induxi illum ad peccandum. Neque quifquam concessit hanc circumstantiam taceri posse, neque turo, & sine temeritate concederetur. Ita Lorca, & ita etiam hanc sententiam docent Villalobos in summa, tom. 2. tractat. 3. diffie. 8. num. 3. Beccanus in 2.2. cap. 27. q. 2. num. 5. Coninch de aliibus supernat. disp. 32. dub. 5. num. 35. Filiucius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 226. Fagundez, Ledesma ubi supra, & alij, ubi infra.

Sup. hoc in duabus Ref. seq. & in tertia. §. Hoc supposito, & seq. & infra in Ref. 21. §. Sexto. & in Ref. 22. §. 1. ver. Undecimo. & in to. 7. tr. 5. Ref. 2. §. vii. & in Ref. 3. §. etiam vlt.

Sup. hoc in Ref. 1. not. praeterita. §. Verum. ad medium, a ver. Quado.

3. Sed difficultas, quae magis affligit in confessione, est ista, an sit explicandus numerus personarum, quibus scandalum datum est etiam unico peccato, vt quando, v. g. peccavit publice coram multis, praebendo illis scandalum, &c. Respondent affirmatiue Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 43 art. 3. concl. 2. Filiucius ubi supra, Sanchez in summa. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 8. Layman in Theolog. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 6. & alij. Igitur in confessione non solum teneris explicare speciem peccati mortalis ad quod tuo exemplo induxisti; sed etiam exprimensus est numerus personarum, quas ad tale peccatum traxisti. Vnde patet ignorantia multorum Confessoriorum, qui cum penitentes se toties accusant dedisse scandalum, non faciunt illos accusare, neque de specie peccati, neque de numero personarum, caeci quidem sunt, & duces caecorum; sicut etiam in alio casu passim occurrenti, nempe quando quis se accusat de delectatione rerum turpium, ex colloquio cum alijs, nam in tali casu, vt bene aduertunt Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffie. 3. n. 21. & alij; tenetur exprimere conditionem personarum adstantium, an fuerint coniugatae, soluta, &c. Et tenetur etiam exprimere qualitatem sermonis, si videlicet fuerit circa coniugatos, circa solutos, circa nefandum vitium, &c. quae omnia non obseruantur, sed male.

RESOL. XIV.

Sup. prima diffie. huius rituli in Ref. praeterita, §. Sed difficultas. & in Ref. prima post seq. §. Hoc supposito, & inf in Ref. 21. §. Sexto. & in Ref. 22. §. 1. ver. Undecimo. & in to. 7. tr. 5. Ref. 2. §. vii. Sed lege eam per totam. & in Ref. 3. ibi, §. etiam vlt.

An quando quis induxit aliquos ad peccandum teneatur in confessione explicare non solum numerum personarum, sed etiam speciem peccati, ad quod prauo suo exemplo illas induxit? Et quando quis se accusat de delectatione rerum turpium ex colloquio cum alijs, an in tali casu teneatur exprimere conditionem personarum adstantium, an fuerint coniugatae, soluta, &c. & teneatur etiam exprimere qualitatem sermonis, si videlicet fuerit circa coniugatos, circa solutos, circa nefandum crimen, &c. nec satis sit dicere in aliquo casu sui iniustus in materia graui, sed opus sit dicere an in fortunis, an in fama, an in vita? &c. Ex part. 6. tr. 6. & Milic. 1. Ref. 33.

Quae hic est inf. Ref. 20.

Quae hic est inf. Ref. 23.

§. 1. Practicabilis est casus, & nouissimè nominatum contra me negatiuam sententiam docuit Pater Lugo de Sacram. penit. disp. 16. sect. 4. §. 3. num. 164. vbi sic ait: Quod attinet in primis ad numerum personarum necessariò explicandum, non video quomodo Pater Diana possit id tanquam exploratum docere, cum ipsemet tom. 1. tract. de circumst. resol. 25. proponat vt probabile non debere explicari in confessione numerum personarum, quas eadem iniuria laesisti. Et resol. 17. idem dixerit, quando vnica voluntate plures voluisset occidere. Est autem omninò eadem ratio, quando vnico actu malo scandalum praebet & occasionem ruinae spiritualis pluribus: non potest ergo esse certa obligatio ex-

plicandi numerum personarum in peccato scandali, si non est certa in supradictis casibus. Deinde quando praeter intentionem praebet scandalum, solum contrahitur malitia specifica contra charitatem, non contra illam specialem virtutem, cui aduertatur peccatum, ad quod scandalizatus inducitur. Ita Lugo; & idè secundum suam sententiam, quando quis non intendit proximi ruinam, neque etiam eius peccatum aut lapsum, neque eo sine facit illud opus, licet prauideat scandalum proximi, in tali casu contrahitur solum malitia scandalii contra charitatem: atque adeò non oportet in confessione explicare numerum personarum, neque speciem peccati.

2. Verum ego puto non esse recedendum ad opinionem affirmatiua, quam communiter docent Doctores, vt Layman, Casirus Palans, Filiucius, Sanchez, Syluius, Bonacina, Leo, Molfesius, Azorius & alij alibi à me adducti: quibus nunc addo Celestinum in compend. Theolog. moral. tract. 1. cap. 8. quaest. 4. vbi sic ait: Quares, An sit explicanda circumstantia scandali, v. g. an qui induxit aliquem ad homicidium, ad furtum, ad fornicationem, teneatur hoc explicare in confessione? Respondeo quòd sic: imò & personarum numerum, quibus datum est scandalum, etiam vnico peccato debet exprimere. Sic ille. Et nouissimè in indiuiduo quaestionis, quam posuit Pater Lugo in supra citato §. 4. & ita asserit Ghilinus in summa verb. circumstantia peccatorum, n. 21. Quando quis se accusat de delectatione rerum turpium ex colloquio cum alijs, in tali casu tenetur exprimere conditionem personarum adstantium, an fuerint coniugatae, soluta, &c. Et tenetur etiam exprimere qualitatem sermonis, vt videlicet circa coniugatos; circa solutos, circa nefandum crimen, &c. Haec Ghilinus, cui adde Carolum Baucium in nouissima Praxis Confessar. fol. 9. sic asserentem: Nec satis est fateri dicto vel facto alterum ad peccatum incitasse, sed speciem peccati, ad quam incitatur, fateri tenetur, & hoc intelligitur de quolibet scandalo siue formali, siue virtuali, siue interpretatio. Et praeterea est opus nedum in confessione explicare speciem peccati; sed etiam personas coram quibus quis induxit ad peccandum suo prauo exemplo. Ita ille.

3. Et tandem non desinam hic apponere verba Auctoris casuum conscientiae Bononiae discipulorum anno 1635. mensè Maj cas. 5. vbi sic ait. Certum esse incitamentum suo prauo exemplo proximum ad peccatum abique directa intentione ruinae spiritualis proximi, teneri necessariò exprimere in confessione hanc circumstantiam scandali dati, cum saltem reductiue pertineat ad eam peccati speciem ad quam prauum illud exemplum incitat. Sicut etiam exprimensus est numerus personarum, quas ille suo prauo exemplo ad peccatum pertraxit, aut probabiliter trahere potuit. Haec ibi: vnde apparet nostram sententiam, vt dixi, communiter à Doctoribus amplexatam esse.

4. Nec obstant ea, quae contra illam obicit amicissimus Lugo: nam ad illud quod asserit scandalum in casu contrahere tantum malitiam contra charitatem. Respondeo quòd licet hoc verum sit, non tamen sequitur id, quod ipse intendit: nam licet scandala sint contra charitatem; tamen inter illa est diuersitas specifica pro diuersitate damni illati. Scandalum enim, quo Antonius est in causa, vt Franciscus furetur, differt specie à scandalo, quo illum mouet ad homicidium, & furti: quemadmodum furtum differt à detractione fama, & vtrumque ab homicidio, quamuis omnia sint contra iustitiam, quia eadem virtus iustitiae interdicit plura obiecta inter se.